

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії,

Ректор ДВНЗ

«Університет

банківської справи»

А. Я. Кузнєцова

11 березня 2020 року

ПРОГРАМА

додаткового вступного випробування (співбесіди)

для здобуття освітнього ступеня магістра

**за спеціальностями 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування»,
072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент»**

на основі здобутого освітнього ступеня бакалавра,

освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліста або магістра

за іншою спеціальністю (напрямом підготовки)

(денна та заочна форми навчання)

Київ 2020

Укладач:

Кочума І.Ю., к.е.н., завідувач кафедри менеджменту та інформаційних технологій Черкаського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи»

Рецензент:

Кібальник Л.О., д.е.н., завідувач кафедри моделювання економіки і бізнесу ЧНУ імені Богдана Хмельницького

Розглянуто та погоджено на засіданні кафедри менеджменту та інформаційних технологій Черкаського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи» 17 лютого 2020 року (протокол № 07)

Розглянуто та затверджено на засіданні Приймальної комісії ДВНЗ «Університет банківської справи» 11 березня 2020 року (протокол № 04)

ВСТУП

Програма додаткового вступного випробування (співбесіди) для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальностями 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент» на основі здобутого освітнього ступеня бакалавра, освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліста або магістра за іншою спеціальністю (напрямом підготовки) охоплює питання з таких розділів: вступ до економічної теорії, фундаментальні поняття ринкової економіки та ринкова інфраструктура, підприємство та підприємництво, національна економіка, світова економіка.

Предмет співбесіди: економічні відносини у сфері виробництва і споживання матеріальних благ і послуг за умов обмеженості ресурсів.

Завданнями співбесіди: є: з'ясування рівня розуміння абітурієнтом ролі економічних знань у житті суспільства та окремої людини; визначення рівня знань основних економічних категорій та розуміння особливостей раціональної поведінки економічних суб'єктів на мікро- та макрорівнях.

Відповідно до визначеного предмету **абітурієнт повинен продемонструвати знання:**

- основних економічних категорій: потреби виробництва, витрати, попит, пропозиція, економічні ресурси, виробничі можливості, товар, гроші, вартість, ціна, інфляція, валовий внутрішній продукт, зайнятість, безробіття тощо;
- основних макроекономічних моделей: «попит-пропозиція», макроекономічної рівноваги; основних макроекономічних теорій - класичної і кейнсіанської, теорії раціональних та адаптивних очікувань, «економіки пропозиції».

Абітурієнт повинен вміти:

- порівнювати принципи функціонування різних економічних систем;
- правильно розуміти зміст економічної політики держави і методи державного регулювання у межах національної економіки та міжнародних економічних відносин;
- вміти користуватися статистичною інформацією, тлумачити зміст економічних величин, користуватися графіками, схемами, таблицями;
- вміти аналізувати найпростіші економічні ситуації, розв'язувати задачі за розділами програми.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ

Абітурієнту пропонується для відповіді 5 питань. Кожне з питань оцінюється від 0 до 40 балів. Максимально можлива сума балів становить 200.

Критерії оцінки відповідей на запитання в ході співбесіди:

«40-30» балів ставиться за умови, якщо абітурієнт дав повну та правильну відповідь і продемонстрував вміння всебічно, безпомилково, в логічній послідовності проаналізувати проблему, проявив творчий підхід, проаналізував альтернативні теоретичні погляди, проявив авторське ставлення та аргументував свою позицію, використав фактичний та статистичний матеріал, сформулював висновки.

«29-20» балів свідчить, що абітурієнт має тверді знання, вмінє використовувати інструментарій мікро- та макроаналізу. Але у розкритті змісту питань були допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій, або неповне висвітлення окремих аспектів питання.

«19-10» балів виставляється тоді, коли знання абітурієнта відповідають мінімуму і не нижче вимог, які існують у вищій школі і є в навчальних планах і програмах. Ці бали виставляється коли абітурієнт продемонстрував, хоча й не в повному обсязі, але в цілому, правильні знання, виявив розуміння основного змісту питань.

«9-0» балів ставиться при наявності серйозних недоліків, коли знання абітурієнта нижче мінімуму, коли вони мають хаотичний і безсистемний характер, коли у абітурієнта відсутнє розуміння не тільки другорядних, але і вузлових аспектів питання або він дав неправильну відповідь.

Підсумковий бал абітурієнта складається з суми балів, отриманих ним за виконання кожного завдання. Мінімальна кількість балів, що дає право вважати випробування успішним, повинна становити не менше 100.

За результатами співбесіди атестаційна комісія приймає рішення про допуск/не допуск вступника до подальшого проходження фахового випробування.

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1 Вступ до економічної теорії

Тема 1.1. Що вивчає економічна наука. Її місце серед інших наук

Необхідність і сутність економічної діяльності. Обмежені ресурси і безмежні потреби. Закон зростаючих потреб. Економіка як об'єкт наукового дослідження. Предмет і об'єкт економічної теорії, її місце в системі економічних наук. Роль економічної науки в житті суспільства та окремої людини.

Економічний зміст процесів виробництва, обміну, розподілу та споживання. Суб'єкти (дійові особи) та об'єкти економічних відносин.

Методи економічного дослідження. Економічне моделювання. Зв'язок економіки з іншими науками.

Значення економічної науки в житті окремої людини та суспільства.

Тема 1.2. Потреби споживача й закономірності його економічної поведінки

Зміст потреб та їх класифікація. Закон зростання потреб. Потреби та споживчі блага. Причини безмежності потреб. Структура споживчих благ.

Корисність продуктів та послуг. Поведінка споживача на ринку та максимізація корисності. Споживацькі оцінки корисності.

Закон спадної граничної корисності. Залежність суб'єктивної споживацької поведінки від кількості благ.

Тема 1.3. Виробництво та його чинники

Економічний зміст виробництва. Структурні елементи виробництва: праця, засоби праці, продукт праці.

Технологічні способи виробництва.

Структура виробництва: виробництво матеріальних благ, надання послуг та нематеріальне виробництво.

Чинники (ресурси) виробництва: земля, праця, капітал, здатність до підприємницької діяльності.

Тема 1.4. Обмеженість виробничих ресурсів і проблема вибору. Закономірності економічної поведінки виробника

Зміст обмеженості виробничих ресурсів. Відтворювані та невідтворювані ресурси. Обмеженість ресурсів і виробничі можливості суспільства.

Крива виробничих можливостей. Альтернативні варіанти виробництва. Альтернативні витрати. Шляхи збільшення виробничих можливостей.

Поведінка виробника на ринку. Закон спадної продуктивності чинників (ресурсів) виробництва.

Тема 1.5. Типи економічних систем

Економічна система. Зміст економічного кругообігу. Типи економічних систем.

Кругообіг у ринковій економіці. Принципи ринкової економіки.

Кругообіг у командній економіці. Особливості та принципи командної економіки. Перехідні (постсоціалістичні) економіки. Форми переходу від командної до ринкової економіки. Перехідний характер економіки України.

Змішана економіка. Національні моделі змішаної економіки розвинених країн.

РОЗДІЛ 2 Фундаментальні поняття ринкової економіки та ринкова інфраструктура

Тема 2.1. Основні проблеми економіки та їх ринкове розв'язання

Розв'язання проблем "що", "як", "для кого" виробляти у ринковій та командній економіках.

Зміст ринкової конкуренції, її значення у розв'язанні проблем "що", "як", "для кого" виробляти.

Переваги та недоліки, породжені конкуренцією. Досконала та недосконала конкуренція.

Тема 2.2. Попит, пропозиція, ринкова ціна

Взаємозв'язок ціни, попиту та пропозиції.

Попит та його чинники. Функція попиту, її графічне зображення. Зміст закону попиту.

Пропозиція та її чинники. Функція пропозиції. Зміст закону пропозиції.

Взаємодія попиту і пропозиції та ринкова рівновага. Ціна ринкової рівноваги. Її роль у функціонуванні ринку. Можливі варіанти відхилення від ціни рівноваги. Надлишок і дефіцит як наслідки відхилення цін від ціни ринкової рівноваги.

Тема 2.3. Гроші та їх роль у ринковій економіці

Суть грошей та їхня роль у функціонуванні ринку. Еволюція грошей. Функції, які виконують гроші.

Види грошей: готівкові, безготівкові, засоби (інструменти), що замінюють гроші, міжнародні гроші. Грошова маса.

Роль банків у створенні грошей.

Вимірювання кількості грошей в обігу. Грошові агрегати.

Стабільність сучасних грошей та способи підтримки стійкості грошей.

Тема 2.4. Різні види ринків та особливості формування цін

Види ринків: товарів та послуг, природних ресурсів (землі), праці, капіталів, грошей, цінних паперів, інформації.

Особливості взаємодії попиту, пропозиції та формування цін на різних ринках.

Рента, заробітна плата, відсоток, курс валюти, курс акцій як особливі ціни, що формуються на різних ринках.

Тема 2.5. Ринкова інфраструктура та її елементи

Ринкова інфраструктура. Особливості та зміст діяльності банків, товарних і фондових бірж, страхових компаній, довірчих товариств, інвестиційних фондів, служб зайнятості у процесі обслуговування різних ринків.

Необхідність ринкових установ для функціонування національної економіки.

Тема 2.6. Доходи у ринковій економіці

Ринковий принцип формування доходів. Дохід як винагорода за внесок у створення продукту.

Рента як дохід власника землі. Механізм формування ренти. Види ренти.

Заробітна плата і продукт, створений працею. Чинники диференціації заробітної плати.

Економічний зміст прибутку підприємця.

Позичковий відсоток як дохід на капітал. Причини диференціації відсоткових ставок. Прибуток як дохід підприємця. Чинники, диференціації прибутку.

Доходи на цінні папери. Курс акцій та чинники, що на нього впливають.

РОЗДІЛ 3 Підприємство та підприємництво

Тема 3.1. Функції підприємства та роль підприємця

Підприємство (фірма) як технологічна, організаційна, економічна і соціальна ланка. Функції підприємства. Зміст виробничої функції. Зв'язок підприємства, галузі, економіки загалом.

Зміст підприємництва. Мета діяльності підприємця і мета суспільства. Свобода вибору підприємницької діяльності.

Види підприємницької діяльності: виробниче, комерційне, фінансове, посередницьке і страхове підприємництво. Підприємництво в Україні.

Тема 3.2. Підприємницький дохід

Виручка від реалізації (валовий дохід), витрати, балансовий та чистий прибуток.

Структура виробничих витрат.

Альтернативні витрати та нормальний прибуток. Економічний зміст прибутку.

Підприємницький дохід: його зміст та структура. Внутрішні та зовнішні чинники підприємницького доходу.

Рентабельність (норма прибутку).

Тема 3.3. Підприємство і власність. Організаційні форми приватних підприємств

Зміст та форма власності. Приватна, колективна, державна власність. Еволюція приватної власності.

Форми власності й організаційні форми підприємств. Одноосібне володіння, партнерство, корпоративна (акціонерна) форми підприємств.

Малі, середні та великі підприємства. Переваги та недоліки кожної з форм.

РОЗДІЛ 4 Національна економіка

Тема 4.1. Деякі прояви макроекономічної цілісності

Економіка як ціле. Домогосподарства, підприємницький сектор, держава і закордон як суб'єкти макроекономічних відносин.

Єдність сукупних доходів і витрат, сукупного попиту і пропозиції.

Економічні коливання та економічний цикл. Антициклічні заходи держави.

Тема 4.2. Макроекономічна рівновага

Зміст загальної (макроекономічної) рівноваги. Уявлення про механізм формування загальної рівноваги.

Роль ринку та держави у формуванні загальної рівноваги. Межі державного втручання в економічні процеси

Тема 4.3. Система показників господарювання на макрорівні

Валовий національний продукт (ВНП), валовий внутрішній продукт (ВВП) як засоби вимірювання ринкової вартості кінцевого продукту.

Структура ВВП за доходами та витратами. ВВП і динаміка національного виробництва. Використання ВВП у міжнародних зіставленнях. Номінальний і реальний ВВП.

Інші показники для оцінки загального стану економіки: чистий національний продукт, національний дохід, сукупний особистий дохід.

Тема 4.4. Безробіття як наслідок порушення макрорівноваги

Працездатні, зайняті, безробітні. Визначення рівня безробіття. Невідповідність пропозиції і попиту на ринку праці як умова виникнення безробіття.

Пояснення причин безробіття. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне. Особливості безробіття у країнах з перехідною економікою та в Україні. Соціальні гарантії та соціальний захист населення.

Тема 4.5. Інфляція як макроекономічне явище

Суть інфляції. Способи вимірювання інфляції.

Види інфляції: попиту та пропозиції.

Соціальні та економічні наслідки інфляції. Засоби можливого регулювання інфляції.

Особливості інфляції та антиінфляційних заходів у перехідних економіках. Інфляція та способи її обмеження в Україні.

Тема 4.6. Фіскальна політика держави. Проблема дефіциту державного бюджету та державного боргу

Зміст фіскальної політики держави. Можливості впливу на загальний стан економіки. Дискреційна та не дискреційна фіскальна політика.

Види податків: особистий прибутковий, на прибуток підприємця, на власність, із соціального страхування, акциз, на додану вартість, мито. Податкові пільги.

Структура державного бюджету. Надходження та видатки. Дефіцит бюджету. Способи його фінансування. Державний борг країни. Особливості бюджетно-податкової політики та бюджетної системи України.

Тема 4.7. Грошово-кредитна політика держави

Зміст грошової політики держави. Ринок кредитів і ринок грошей.

Чинники попиту на гроші та пропозиції грошей.

Роль банків у регулюванні грошового ринку. Функції центрального банку країни.

Засоби регулювання грошового ринку: емісія грошей, норма банківських резервів, залікова ставка відсотка.

Монетаристський підхід до регулювання грошового ринку.

Грошова політика в Україні.

РОЗДІЛ 5 Світова економіка

Тема 5.1. Світова торгівля. Торговельний баланс країни. Державне регулювання міжнародної торгівлі

Економічні причини виникнення світової торгівлі. Сучасні тенденції розвитку світової торгівлі.

"Теорія відносних переваг" у поясненні вигод світової торгівлі.

Торговельний баланс країни: його значення та структура, причини виникнення дефіциту.

Мито, імпортні квоти, ліцензії як засоби регулювання зовнішньоекономічних відносин.

Зміст політики протекціонізму та лібералізму.

Міжнародні організації з регулювання торгівлі.

Тема 5.2. Міжнародна валютна система. Міжнародні гроші

Зміст міжнародних валютних відносин. Чинники попиту на іноземну валюту та її пропозиції.

Взаємозв'язаний рух товарів, послуг, капіталів і грошей у відносинах між країнами.

Платіжний баланс країни.

Міжнародна валютна система. Міжнародна ліквідність, валютний курс, валютні ринки та міжнародні валютно-фінансові організації.

Еволюція міжнародної валютної системи. Система золотого стандарту, золотодоларового стандарту, Ямайська валютна система. Європейська валютна система. Види світових грошей.

Тема 5.3. Міжнародні валютно-фінансові організації

Необхідність існування та зміст діяльності міжнародних валютно-фінансових організацій.

Міжнародний валютний фонд (МВФ). Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Європейські структури.

Участь України у міжнародних організаціях.

Тема 5.4. Форми міжнародного підприємництва та науково-технічного співробітництва

Передумови міжнародного підприємництва, його економічний зміст та визначальні риси.

Спільні підприємства, зміст та правові засади діяльності.

Вільні економічні зони: види та особливості формування.
Шляхи інтеграції України у світову економіку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Навч. посіб.: У 2 кн. / Авт. кол.: С. Панчишин, П. Островерх, Г. Стеблій та ін. - Кн. 2: Мікроекономіка. - К.: Знання, 2013. - 437 с.
2. Горлач М.І., Соколов М.О., Каримов М.І., Лисенко С.Ф. Економічна теорія: Підр. для вищої школи / за заг. ред. Соколова М.О. - К.: Центр учбової літератури, 2018. - 532 с.
3. Гальчинский А. Політична нооекономіка: начала оновленої парадигми економічних знань / А. Гальчинський. - К.: Либідь, 2013. - 472 с.
4. Горожанкіна М.Є. Основи економічної теорії: політична економія: навч. посіб. / М.Є. Горожанкіна, В.В. Капильцова, В.В. Приходько. - Донецьк: ДонНУЕТ, 2013. - 628 с.
5. Дзюбик С.Д. Основи економічної теорії: навч. посібник / С.Д. Дзюбик, О. С. Ривак. - К.: Знання, 2014. - 423 с.
6. Экономикс: принципы, проблемы и политика / Кэмпбелл Р. Макконнелл, Стэнли Л. Брю.: Изд-е 19.: Инфра-М., М., 2015. - 1028 с.
7. Економічна теорія: політекономія: практикум : навчальний посібник / Київський національний університет імені Тараса Шевченка ; ред. В. Д. Базилевич. -2-ге вид., стер. -К.: Знання, 2013. -494 с.
8. Экономикс: принципы, проблемы и политика / Кэмпбелл Р. Макконнелл, Стэнли Л. Брю.: Изд-е 19.: Инфра-М., М., 2015. - 1028 с.
9. Мікроекономіка / М. Рудий, В. Рудий - К.: Центр учбової літератури. - 2012. - 360 с.
10. Мікроекономіка / О. Калініченко , Л. Березина. - К.: Центр учбової літератури. - 2012. - 432 с.
11. Основи економічної науки : навч. посібник для самост. підгот. до курсов. екзамену та комплекс. держ. екзамену з економ. теорії / Н. П. Мацелюх та ін. - К. : Центр учб. літ. Нац. ун-т держ. податкової служби України, 2015. - 324 с.
12. Основи економічних знань / За ред. акад. НАПН України А.Ф. Павленка; чл.- кор. НАН України В.С. Савчука; Авт. колектив: В.С. Савчук, Ю.К. Зайцев та інш.. - Харків, «Фоліо», 2014. - 762 с.
13. Салатюк Н. М. Економічна теорія / Салатюк Н. М. -К. : НУХТ, 2013. - 187 с.
14. Уразов, А. У. Основи економічної теорії: навчальний посібник / А. У. Уразов, І. В. Саух, О. І. Вікарчук ; Мністерство освіти і науки України, Житомирський державний університет імені Івана Франка. -3-те вид. - К.: УЛ, 2014. -312 с. - 16.

15. Федоренко В. Г. Політична економія [Текст]: Підручник.—2-ге вид. —К.: Алерта, 2015. —487 с.

Допоміжна

1. Бочан І. О. Основи економічної теорії: інституціональний підхід [Текст]: навч. посіб. / І. О. Бочан. — К. : Знання, 2012. — 211 с.
2. Экономикс: принципы, проблемы и политика / Кэмпбелл Р. Макконнелл, Стэнли Л. Брю.: Изд-е 19.: Инфра-М., М., 2015. — 1028 с.
3. Мацелюх Н.П. Основи економічної науки: навч. посібник / Н. П. Мацелюх [та ін.]. - К. : ЦУЛ, 2013. - 324 с.
4. Міжнародна макроекономіка: навч. посібник / ред. : Ю. Г. Козак , Ю. М. Пахомова , Н. С. Логвінова. - К. : ЦУЛ, 2012. - 400 с.
5. Основи економічної теорії [Текст]: навч. посіб. / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. — 3-ге вид., переробл. і доповн. - К. : Знання, 2014. - 423 с.
6. Політична економія: навч. посіб. / за ред. Г. І. Башнянина, Є.С.Шевчука — Л. : Новий Світ- 2000, 2011.
7. Проданова Л.В. Економічне зростання й економічний розвиток: забезпечення сталості економічної системи [Текст]: Монографія/ Л.В.Проданова. — Донецьк: ТОВ «Східний видавничий дім», 2011. — 400 с.
8. Семененко В. М. Економічна теорія . Політекономія: навч. посібник: 2-ге вид. доп. і перероб. / В. М. Семененко, Д. І. Коваленко, В. В. Бугас, О. В. Семененко — К. : Центр учбової літератури, 2011. — 428 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.bank.gov.ua> - Нормативні акти Національного банку України.
2. <http://www.ie.boom.ru> - Офіційний сайт міжнародної асоціації економічних досліджень
3. <http://www.rada.gov.ua> –Сайт Верховної Ради України.
4. www.kmu.gov.ua – Сайт Кабінету Міністрів України.
5. <http://www.minfin.gov.ua> – Сайт Міністерства фінансів України.
6. <http://www.ukrstat.gov.ua> – Сайт Державного комітету статистики України.
7. <http://www.nau.kiev.ua> –Нормативні акти України